

فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی
دوره ۱۴، شماره ۳ (پیاپی ۴۸)، پاییز ۱۳۹۸
شاپای چاپی ۵۹۶۸-۲۵۳۸ شاپای الکترونیکی ۵۹۵۸-۲۵۳۸
<http://jshsp.iaurasht.ac.ir>

مقاله پژوهشی
صص. ۶۰۵-۶۲۱

ارزیابی مطلوبیت فضاهای عمومی شهری از دیدگاه جوانان (مورد مطالعه: شهر قائم‌شهر)

محمود شارع پور- استاد علوم اجتماعی دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران
نوین تولایی - دانشیار گروه شهرسازی دانشگاه هنر و معماری مازندران، بابلسر، ایران
اصلی اسلامی* - دانش آموخته کارشناسی ارشد علوم اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۶/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۲/۲۹

چکیده

فضاهای عمومی مهم‌ترین بخش شهرها هستند چراکه بیشترین برخوردها و کنش‌های متقابل میان افراد در آن‌ها به وقوع می‌پیوندد و شامل تمامی بخش‌هایی هستند که مردم به آن‌ها دسترسی فیزیکی و بصری دارند. شاخص‌های زیادی در سنجش کیفیت فضاهای عمومی شهری وجود دارد. پروژه فضاهای عمومی (PPS) سازمانی غیرانتفاعی است که هدف آن طراحی و برنامه‌ریزی برای ایجاد و حفظ فضاهای عمومی و ساخت شهرهایی با ساختار مناسب است. بر این اساس می‌توان مکانی را برحسب چهار معیار: اجتماع‌پذیری، دسترسی و به‌هم‌پیوستگی، کاربری و فعالیت‌ها و درنهایت آسایش و منظر ارزیابی نمود. پژوهش حاضر درصدد سنجش مطلوبیت فضاهای عمومی شهری از دیدگاه جوانان است. روش تحقیق به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی - پیمایشی است. اطلاعات موردنظر با ابزار پرسشنامه گردآوری شد. روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و حجم نمونه تعداد ۳۷۶ نفر از جوانان در سنین بین ۲۹-۱۵ سال تعیین شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام گردید. نتایج تحقیق نشان داد جوانان؛ اجتماع‌پذیری، دسترسی و به‌هم‌پیوستگی، کاربری و فعالیت‌ها و آسایش و منظر فضاهای عمومی در شهر قائم‌شهر را در حد متوسط ارزیابی کردند. بین دختران و پسران در ارزیابی مطلوبیت فضاهای عمومی شهری تفاوت معناداری وجود داشت که درواقع دختران دید منفی‌تری به لحاظ مطلوبیت فضاهای عمومی شهری داشتند.

واژه‌های کلیدی: فضای عمومی شهری، دسترسی و به‌هم‌پیوستگی، آسایش و منظر، کاربری و فعالیت‌ها، اجتماع‌پذیری، جوانان

نحوه استناد به مقاله:

شارع پور، محمود، تولایی، نوین، اسلامی، اصلی. (۱۳۹۸). ارزیابی مطلوبیت فضاهای عمومی شهری از دیدگاه جوانان (مورد مطالعه: شهر قائم‌شهر). *مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی*، ۱۴(۳)، ۶۰۵-۶۲۱. http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_667737.html

مقدمه

یک فضای شهری می‌تواند متناسب با نیازهای زمانی و مکانی افراد جامعه، خصلت مطلوب یا نامطلوب پیدا کند که بستگی به میزان همخوانی و همخوانی کارکردی با اهداف مورد انتظار، تناسب با نیازهای روزمره گروه‌های اجتماعی و همخوانی با کلیت ساختار شهر دارد (Rafieian & sifaei, 2005:37) و ادراک فضاهای شهری و نحوه استفاده از آن نیز به فرد و ویژگی‌های گروهی بستگی دارد. (Holland et al, 2007:1) تحقیقات اخیر نشان دادند برای اغلب مردم، کیفیت محیط یک محل به مراتب مهم‌تر از امور دیگر است. به زعم (Caremona, et al 2008) شاید به این دلیل که انسان‌ها هر روز از خیابان‌ها، محله‌ها و محیط پیرامون خود استفاده می‌کنند و کیفیت فضاهای عمومی به شدت بر زندگی روزمره آنان اثرگذار است (Sharepour, 2014). استدلال طراحان و معماران این است که تعامل در فضاهای عمومی، محصولی از روابط بین اجزای فیزیکی، فرهنگی، اجتماعی و زیباشناختی است (Shabout, 2014). فضاهای فاقد کیفیت اجتماعی- کالبدی و خدمات شهری مانند میدان‌های بزرگ بی‌کیفیت با کارکرد صرفاً ترافیکی و فضاهای فاقد تجهیزات و تسهیلات شهری، منجر به جامعه‌گریزی افراد می‌شود (Knorr, 2014) از طرفی محیط‌هایی که تعامل اجتماعی قابل توجهی بین ساکنین وجود دارد، میزان جرم و جنایت پایین است شاید به این دلیل که وظایف و التزامات اجتماعی روشن‌تر، حمایت مردم از یکدیگر بیشتر و از خودبیگانگی کمتر است (Shojaei & Partouvi, 2015:97) بنابراین فضایی که زمینه‌ساز گردهمایی افراد در فضا می‌شود می‌تواند فضایی مطلوب به شمار رود. رویکردهای بسیاری در سنجش کیفیت فضاهای شهری وجود دارد. پروژه فضاهای عمومی، سازمانی غیرانتفاعی باهدف طراحی و برنامه‌ریزی برای ساختن شهرهایی با ساختار مناسب است (PPS, 2014) این موسسه PPS با بررسی بیش از ۱۰۰۰ فضای عمومی در سراسر جهان دریافت که موفق‌ترین و کاراترین فضای عمومی دارای ۴ کلید کیفیتی است: ۱. این فضاها در دسترس هستند^۲. ۲. افراد در آن‌ها درگیر فعالیت می‌شوند^۳. ۳. راحت بوده و دارای مناظر زیبایی هستند^۴ و ۴. مکانی معاشرت پذیر هستند^۵. علاوه بر این، دیاگرام مکان را به‌عنوان ابزاری جهت قضاوت مردم در ارزیابی یک مکان مناسب و یا نامناسب به کاربرد.

جوان از فعالیت‌های بیشتر استقبال می‌کند که زمینه تماس با گروه‌های همسال در آن‌ها فراهم است از جمله این فعالیت‌ها می‌توان به بازی، ورزش، شنیدن شعر و صدای موسیقی و نیز کوشش برای پذیرش در گروه نام برد؛ بنابراین از سایر گروه‌های سنی، متمایز است. پنج مکانی که جوانان بیشترین وقت خود را در آنجا می‌گذرانند شامل: محیط مدرسه، خانه، فضای عمومی (پیاده‌روها، خیابان) فضاهای تفریحی (پارک‌ها، زمین‌های بازی) و بازار هستند که محیط‌های مخصوص جوانان است (Knorr, 2014: 122-123). فضای خوب و جوان‌پسند می‌تواند تعلق خاطر را نسبت به محیط پیرامون در وی ایجاد کند. لازمه انجام فعالیت‌های اجباری حضور مداوم در شهر است بنابراین افراد ناچار به استفاده از فضا با هر کیفیتی هستند از طرفی انجام فعالیت‌های اختیاری، مشارکت در فعالیت‌های جمعی و مدنی مستلزم وجود فضاهای مطلوب شهری است که زمینه‌ساز حضور داوطلبانه افراد را در شهر فراهم ساخته و فضای اجتماعی باکیفیت می‌تواند تأثیر مثبت و معناداری بر سبک گذران فراغت جوانان داشته باشد (Zahedzahedani & Azizi, 2012:83) ولی بیشتر شهرها در تأمین فضاهای فراغتی در سطح کمی و کیفی مناسبی قرار ندارند و کمبود فضاهای مناسب برای گذران فراغت باعث بروز مشکلات اجتماعی و فراغت‌های آسیب‌زا و انتقال فعالیت‌های فراغتی از مکان‌های عمومی و قابل نظارت شهری به مکان‌های سرپسته و دگرگونی فراغت جمعی و برون‌گرا به فراغت‌های درون‌گرا و انفعالی شدند (Rafatjah, 2014: 133). وقتی فضا در تطابق با علایق و خواسته‌های جوانان نباشد احساس تعلق وی نسبت به محیط از بین رفته و مشارکت وی را در فضا محدود می‌سازد؛ بنابراین ضرورت دارد که برنامه ریزان و مسئولان شهری با در نظر گرفتن نیازها و خواسته‌های جوانان و همچنین مشارکت دادن آن‌ها در برنامه‌ریزی و طراحی شهری، زمینه حضور آنان را در فضای شهری فراهم سازند، چراکه از ویژگی‌های شهر پویا و زنده، حضور و فعالیت جوانان در فضاهای عمومی شهری است و هدف طراحی شهری فراهم نمودن فرصت‌ها و جنبه‌های رفتاری و زیبایی‌شناختی

1 - Project for public space

2 - accessible

3 - activities

3- comfortable

4- sociable

برای بازدیدکنندگان و شهروندان است که جوانان بخش مهمی از این کاربران در فضاهای شهری هستند. تحقیق حاضر باهدف ارزیابی مطلوبیت فضاهای عمومی شهری از دیدگاه جوانان به لحاظ شاخص‌های اجتماع‌پذیری، وضعیت دسترسی و به هم پیوستگی، آسایش و منظر و وضعیت کاربری و فعالیت‌ها و مقایسه دیدگاه دختران و پسران در ابعاد مذکور نسبت به فضاهای عمومی در شهری که تراکم جمعیت در آن ۶۹۹ نفر در هر کیلومترمربع و پرتراکم‌ترین شهرستان در سطح استان مازندران به نسبت وسعتش محسوب می‌شود (Municipality Ghaemshahr, 2015) می‌پردازد و سؤال اینجاست که ادراک جوانان نسبت به فضاهای عمومی شهر چگونه می‌باشد؟

تحقیق حاضر با تمرکز بر جوانان و رویکرد pps که رویکرد نظری جامعی است و عوامل کالبدی (دسترسی و پیوستگی، آسایش و منظر) و غیر کالبدی (اجتماع‌پذیری و استفاده و فعالیت‌ها) را دربرمی‌گیرد فضاهای عمومی در شهر قائم‌شهر را مورد بررسی قرار می‌دهد.

از جمله پژوهش‌های انجام‌گرفته در این خصوص به این موارد اشاره می‌گردد: (Donyavirad et al, 2014) عوامل مؤثر بر حضور پذیری زنان در پارک رسالت مشهد را به روش مشاهده میدانی و پرسشنامه مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که همبستگی میان متغیرهای سن، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، تعداد فرزندان، مدت اقامت و میزان استفاده از فضا وجود ندارد و بیش از ۵۰ درصد افراد از پارک به جهت فعالیت‌های گزینشی و انتخابی استفاده کرده و در نهایت شاخص‌های امنیت، نظارت اجتماعی، راحتی و آسایش و اجتماع‌پذیری و غیره به‌طور مستقیم بر مطلوبیت فضاهای عمومی از منظر بانوان اثرگذار بود ((Sadeghi et al, 2012) انگاره‌های مؤثر بر حضور و برقراری تعاملات متعارف اجتماعی زنان در عرصه‌های عمومی شهری را به روش‌های توصیفی-تحلیلی (کتابخانه‌ای) و پیمایشی مورد بررسی قرار دادند و به این نتایج دست یافتند که وجود انگاره‌های دسترسی، امنیت، آسایش، هم‌آوایی با طبیعت، پویایی و جذابیت، رویداد پذیری و رمزگرایی در عرصه‌های عمومی بر انگیزش حضور زنان در عرصه‌های عمومی شهر مؤثر بود (Borumand & Rezaee, 2016) به مطالعه عملکرد بوستان زنان در ارتقای عدالت جنسیتی در شهرها پرداختند. روش پژوهش آنان ارزیابی و همبستگی مبتنی بر تکنیک پرسشنامه بود و نتایج نشان داد دسترسی، آزادی حضور و امنیت از دید زنان مهم‌ترین شاخص‌های دستیابی به عدالت جنسیتی بوده همچنین مشخص گردید که زیر شاخص‌های نوع پوشش، خوانایی و میزان بروز جرم و مزاحمت به ترتیب مهم‌ترین اولویت‌های شاخص‌های یادشده هستند که در افزایش حضور انتخابی زنان در فضاهای شهری و برقراری تعاملات اجتماعی آنان مؤثر می‌باشد. (Rafieian et al, 2008) شاخص‌های مؤثر بر مطلوبیت فضاهای عمومی شهری را از منظر گروه‌های خاص اجتماعی (زنان) در میدان نبوت تهران مورد بررسی قرار دادند. روش بررسی با ابزار پرسشنامه و مصاحبه عمیق انجام شد و این نتایج حاصل شد که شاخص‌های تعیین‌شده مانند امنیت، نظارت اجتماعی، استفاده و فعالیت‌ها، تعامل اجتماعی، دسترسی، طراحی و مسائل کالبدی، هویت، تمایل به مشارکت، راحتی و منظر و اجتماع‌پذیری به‌طور مستقیم بر مطلوبیت فضای عمومی شهری از منظر زنان اثرگذار بوده و از نظر زنان، اجتماع‌پذیر بودن فضا و نظارت اجتماعی، بیشترین ارتباط را با میزان مطلوبیت فضاهای عمومی شهری دارا بود. (Zanabria Ruiz, 2015) به مطالعه‌ای کیفی از کیفیت زندگی جوانان در مناطق شهری و روستایی پرداخت. ابزار مورد استفاده در تحقیق، مصاحبه بود و به این نتیجه رسید که جوانان ادراک متفاوتی از کنش‌های معمول در فضاهای عمومی شهری دارند و رضایت از فضای شهری با رضایت در دیگر حوزه‌های مرتبط با زندگی یعنی کار، خانواده، اوقات فراغت و غیره در ارتباط است. جوانان شهرنشین از خدمات جمع‌آوری زباله، برق‌رسانی و خدمات پلیسی، راضی بودند ولی در فضای شهری احساس ناامنی کرده و خواهان آرامش در محیطی که در آن زندگی می‌کنند، بودند ((Bratina Jurkovic, 2014) به بررسی ادراک، تجربه و استفاده از فضای باز در محله‌های مسکونی با ترکیبی از دو روش گروه کانونی و طرح اجتماعی-فضایی پرداخت و این نتایج حاصل شد که تفاوت معنی‌داری بین مقاصد برنامه ریزان شهری و استفاده‌کنندگان از محیط شهری وجود داشته و نیز تفاوت نظر نسبت به ویژگی‌های محیطی بین خانواده‌ها، جوانان، سالمندان و بچه‌ها مشاهده شد. مواردی چون سرزندگی و رضایت از محیط شهری، نگهداری از فضای سبز مجاور خانه‌ها، مکانی برای استراحت و بازی، میلمان شهری و پارک خودروها در اولویت‌های کیفیت محیطی از دیدگاه جوانان بود. (Garcia Herrera, 2013) عملکردهای اجتماعی مرتبط با استفاده از فضای عمومی در منطقه آلامیدا اسپانیا را مورد بررسی قرار دادند. روش مورد بررسی کیفی بوده و ابزار مورد استفاده مصاحبه عمیق و مشاهده مستقیم بود که نتایج حاصل از مشاهده مستقیم نشان داد منطقه آلامیدا به‌خصوص صبح‌ها در روزهای آخر هفته مملو از جمعیت بوده و به‌شدت مورد استقبال قرار

دارد. مهم‌ترین ویژگی آن حضور برجسته مردان بزرگسال و سالمندان در زمان و مکان مذکور بود و زنان، کودکان و نوجوانان عصرها در این مکان حضور داشتند. زنان تجربیات متفاوتی از استفاده در این فضا داشتند و نفوذ الگوهای یادگیری و نیز مدل‌های اجتماعی تبعیض‌آمیز زنان را به‌گونه‌ای بار آورده بود که در نحوه استفاده از فضای عمومی، رفتارهای خاصی را از خود نشان می‌دادند؛ بنابراین منطقه آلامیدا بیشتر تحت سلطه مردانه قرار داشت و گفتگو، پیاده‌روی و آوردن بچه‌ها به پارک، مهم‌ترین فعالیت‌هایی بود که زنان در منطقه آلامیدا انجام می‌دادند. در مطالعات مذکور، جامعه آماری اغلب بر همه سنین یا قشر زنان متمرکز بود درحالی‌که تحقیق حاضر در ادامه تحقیقات انجام‌شده همه فضاهای عمومی موجود در شهر از جمله میدان، خیابان، پارک، پاساژ و غیره با تمرکز بر جوانان را موردبررسی قرار می‌دهد که شمای کلی از وضعیت فضاهای عمومی به دست آورد که تحقیقات قبلی کمتر به آن پرداختند.

رهیافت مکان سازی	رهیافت اجتماعی و ادراکی	رهیافت کالبدی - بصری
<ul style="list-style-type: none"> تلفیق جنبه‌های زیبایی‌شناختی به همراه شرایط رفتاری استفاده‌کنندگان از فضا مکان‌ها به‌عنوان فضاهای ویژه شهری و با هویتی متمایز، مطرح شدند طراحی شهری را در مسیر جدیدی قرار داد موسسه PPS در زمره این رهیافت قرار می‌گیرد. 	<ul style="list-style-type: none"> از مهم‌ترین رهیافت‌های طراحی شهری که عمدتاً جنبه‌های اجتماعی زندگی مردم، فضاها و فعالیت‌ها و نحوه ادراک آن‌ها از فضاهای شهری و حس تعلق به مکان را مدنظر قرار می‌دهد توجه به مفهوم عرصه عمومی در طراحی شهری متفکران: کوین لینچ، جیکوبز، بیکن، الکساندر، جان گهل، داتلند اپلیارد و ویلیام وایت 	<ul style="list-style-type: none"> توجه به جنبه‌های زیبایی‌شناسانه و ظاهری شهری نمایندگان: کامیلو سیتة، لاکوربوزیه و ریمون اتوین پیامد این رهیافت: از دست رفتن بافت و مقیاس شهری و فاصله گرفتن فضاهای شهری از انتظارات مردمی با انتشار «سیمای شهری» گوردون کالن (۱۹۶۱) رهیافت بصری به‌طور جدی‌تری مطرح گردید.

شکل ۱. رهیافت‌های سنجش کیفیت شهری 2011 Source: Bonakdar & Gharai

جدول ذیل به ذکر تعدادی از نظرات متفکران از متقدم تا متأخران در حوزه کیفیت فضای شهری می‌پردازد:

جدول ۱. ویژگی‌های فضای شهری از نظر متفکران

متفکران	شاخص‌های کیفیت بخش فضای شهری
لوییس مامفورد	شهر مکان تبلور فرهنگ و دفاع از انسان در مقابل اتومبیل
کامیلو سیتة	اندازه و ارتباط فضایی، تقارن و تناسب فضا و بنا، آرایش اشکال، تداوم و استمرار نظم، ریتم وحدت، تداوم بصری در حرکت پیاده
لاکوربوزیه	نظم ارگانیک و ماشینی (بسندگی، وابستگی به صنعت، شالوده‌هندسی، تصور مدرن از زیبایی، گشودگی فضا، تراکم عمودی، ناحیه بندی عملکردی، جداسازی تراکم‌ها)، آزادی متخصصین در فرآیند طراحی، تصور روستا-شهری (سبزی، فضای مکفی، نور، اولویت به مسکن)
کوین لینچ	کنترل و نظارت، وفق دادن نیازهای افراد پیاده و افراد سریع العبور، ویژگی‌های بصری، هارمونی و ریتم خوانایی، پیوستگی لبه‌ها، لذت و سرزندگی، انطباق‌پذیری، امکان بقای زیست‌شناختی و جامعه‌شناختی انسان، نقش انگیزی ذهنی و معنادار بودن مکان‌های شهری، سهولت نفوذ فیزیکی به بخش‌های مختلف بافت شهری
جین جیکوبز	تنوع اشخاص و گروه‌ها به لحاظ اجتماعی و اقتصادی، فضای همگانی، زندگی جمعی، امکان مراودات اجتماعی، آسایش، تنوع فعالیت، اختلاط کاربری‌ها، ویژگی‌های بصری، هارمونی و ریتم خوانایی، پیوستگی لبه‌ها مرکزیت، هسته، نفوذپذیری، دسترسی، سهولت دسترسی، نزدیکی راحتی حرکت عابران، پیاده‌گرایی، تنوع فضایی، انعطاف‌پذیری فضاها تداعی معانی فرهنگی، حس مکان، توجه به بافت، نشانه‌ها هویت و اصالت، شخصیت و هویت لذت و سرزندگی
یان گهل	جذاب و سرزنده، حس تعلق، امنیت و وابستگی به جمع، آمدوشد آرام، آمیختگی کاربری‌ها، آمیختگی آمدوشد به شرط پیچری پیاده، تجمع فعالیت‌ها، سه گروه فعالیت در فضای شهری: ضروری، انتخابی، اجتماعی
ویلیام وایت	نگهداری ساختمان‌ها و فضاهای تاریخی و استفاده دوباره آن‌ها، پیوند فضاها با یکدیگر و ارتباط آن‌ها با خیابان، گرایش به خود تراکمی
علی مدنی پور	جایی برای ایجاد روابط اجتماعی، رابطه عام و خاص، شخصی و غیرشخصی، فضای فی‌مابین، فراهم‌کننده حضور هم‌زمان چندین تن

Source: Rezvani. 2016; SheikhAlhokamaei & Mirshahzadeh (1393); Pourjafar & mahmoudinejhad; (2009) Madanipour (2010).

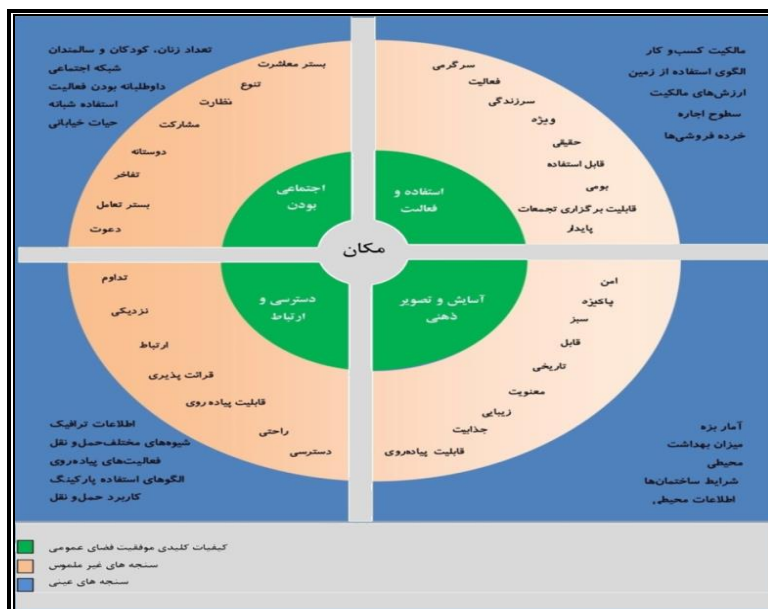
در راستای آنچه فضاهای مطلوب جوانان است، شش موردی که در جدول شماره ۲ آمده را می‌توان به مطالعات لینچ افزود:

جدول ۲. فضاهای مطلوب جوانان

استقلال طلبی	جوانان تمایل دارند مکان‌هایی در تملک خود داشته باشند که در آن مکان به درجه‌ای از استقلال دست یابند.
منابع فرهنگی - اجتماعی	مکان‌های مطلوب جوانان جایی است بدون دخالت پلیس که خلاقانه قادر به فعالیت در گروه‌های مختلف موسیقی را داشته باشند.
تحرک	جوانان قادر به جابه‌جایی و حرکت درون شهری باشند. مسیرهای امن برای پیاده‌روی و دوچرخه‌سواری و همچنین حمل‌ونقل عمومی ارزان.
محل کار	جوانان به محلی برای ایجاد شبکه ارتباطی و سازمان‌دهی وقایع نیاز دارند همچنین با توجه به تغییر و تحولات اقتصادی، آنان مایل‌اند مسیرهای نامتعارفی را برای دستیابی به اشتغال طی کنند.
میدان دید	مکان‌های مطلوب جوانان جایی است که امکان دیده شدن، شناخته شدن و بروز شدن استعدادها را به وی بدهد. فضاهایی در مرکز (شهر یا محله) نه مکان‌هایی پرت و دورافتاده.
طراحی متفکرانه	مهم‌ترین مسئله برای جوانان، طراحی فضاهای هدفمند و متفکرانه است. برنامه ریزان و طراحان باید ببینند، جوانان از فضا چه می‌خواهند و به نیازهای آنان از فضا توجه کنند. در حالت ایدئال فضای جوانان باید مکانی خاص و بیش‌ازحد استاندارد باشد و به جزئیاتی همچون مواد و مصالح به کار گرفته در ساختمان‌ها و گرافیک هم توجه شود.

Source: Knorr, 2014

پروژه فضاهای عمومی (PPS) قطب مرکزی جنبش جهانی ساخت مکانی (مکان‌سازی) است، ارتباط‌دهنده ایده‌های مردمی به کارشناسان و متخصصان که مشتاق ساختن مکان‌های سرزنده هستند. پروژه فضاهای عمومی سازمانی غیرانتفاعی است باهدف طراحی و برنامه‌ریزی با کمک مردم برای ایجاد و حفظ فضاهای عمومی برای ساخت شهرهایی با ساختار مناسب است. پیشگام روش ساخت مکان برای کمک به شهروندان برای تبدیل فضاهای عمومی خود به مکان‌هایی سرزنده که در آن ذخایر و ظرفیت‌هایی محلی برجسته، تحریک‌نوسازی و خدمت به نیازهای متداول است. این پروژه در سال ۱۹۷۵ تحت تأثیر کارهای ویلیام وایت نویسنده کتاب «زندگی اجتماعی در فضاهای شهری کوچک» ایجاد شد. پروژه‌هایی در بیش از ۳۰۰۰ منطقه در ۴۳ کشور و ۵۰ ایالت آمریکا تکمیل شد و برترین مرکز و بهترین شیوه کسب اطلاعات و منابع در زمینه ساخت مکانی است و بیش از ۸۰۰ نفر در سراسر جهان از اعضای شورای مرکزی این پروژه هستند (pps,2014). در شکل ۱ دایره مرکزی در دیاگرام یک مکان خاص است، بر این اساس می‌توان مکانی را برحسب ۴ معیاری که در حلقه قرمز قرار دارند، ارزیابی کرد (Sifae,2005).

شکل ۲. شاخص‌های جهانی در ارزیابی فضاهای شهری Source:PPS, 2014

روش پژوهش

روش تحقیق حاضر به لحاظ هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - پیمایشی است و ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر پرسشنامه می‌باشد. جامعه آماری شامل تعداد کل جمعیت ۵۸۴۱۷ از جوانان ۲۹-۱۵ ساله دختر و پسر در شهر قائم‌شهر طبق آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۰ می‌باشد. روش نمونه‌گیری در این تحقیق، خوشه‌ای چندمرحله‌ای بود که تعداد ۳۷۶ نفر به‌عنوان نمونه نهایی انتخاب شدند. در مرحله بعد بر اساس اطلاعات سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ شهر قائم‌شهر از ۱۴۹ خوشه شهری که از جمعیت همگن تشکیل شده بود، با استفاده از فرمول زیر خوشه‌های نمونه انتخاب شدند:

$$n = \frac{N t^2 S^2}{t^2 S^2 + N d^2}$$

پس از اتمام مراحل نمونه‌گیری با روش سیستماتیک با شروع تصادفی، ۱۰ خوشه به تصادف

از ۱۴۹ خوشه سطح شهر انتخاب گردید، برای اینکه واریانس بین خوشه‌های و درون خوشه‌های به حداقل برسد تعداد نمونه‌ها را در داخل خوشه‌ها به صورت یکسان و ۳۷ انتخاب شد. با توجه به اینکه از ۱۹۶۰۵۰ نفر جامعه آماری تعداد ۹۷۳۵۸ نفر مرد و ۹۸۶۹۲ نفر زن هستند با همین نسب در هر خوشه ۲۰ خانم و ۱۸ نفر آقا انتخاب شدند. اعتبار تحقیق حاضر از نوع اعتبار محتوا می‌باشد و میزان پایایی آن با روش آلفای کرونباخ به ترتیب اجتماع‌پذیری با ۰/۷۴ درصد دسترسی و پیوستگی ۰/۸۷ درصد کاربری و فعالیت‌ها ۰/۷۴ درصد و آسایش و منظر ۰/۹۱ درصد به دست آمد.

فضای عمومی: فضای عمومی دارای ابعاد مادی و سازمانی است، یعنی فضایی «فی‌مابین» که حضور چندین نفر را به صورت هم‌زمان در کنار یکدیگر امکان‌پذیر می‌کند و به روابط بین شخصی آن‌ها نظم می‌بخشد. فضای عمومی، فضای همبودی است. مکانی برای ارائه نقش و برای آزمون واقعیت‌ها، کنکاشی در تفاوت‌ها و هویت، پهنه‌ای برای پذیرفته شدن توسط دیگران به طوری که تفاوت‌ها در این مکان به آگاهی بیشتر نسبت به خود و سایر افراد انجامیده و رابطه بین خاص و عام و شخصی و غیرشخصی را به بوته تجربه می‌سپارد. فضای عمومی مکانی است که واقعیت‌ها با وجوه مختلفی که دارند در کنار هم حضور می‌یابند. فضاهای عمومی فضاهای معاشرت‌پذیر هستند یعنی جایی که در آن‌ها روابط اجتماعی شکل می‌گیرد (Madanipour, 2010).

اجتماع‌پذیری: در فضاهای شهری، تعامل متقابل بین افراد و فضای شهری فرصتی برای بیان تجربه و ورود به جامعه ایجاد می‌کند. این ارتباط متقابل افراد و فضاهای شهری منجر به راه رفتن، ایستادن، نشستن، دیدن، شنیدن و صحبت کردن می‌شود. به عبارت دیگر چگونگی تعامل کاربران برای گذران اوقاتی با یکدیگر در فضای شهری مدنظر است (Alazhari et al, 2014: 818).

آسایش و منظر: این امر که آیا یک فضا راحت است و خودش را به خوبی نمایان می‌سازد، آیا یک منظر خوب دارد، علامتی از موفقیت این فضاهاست. تشخیص و خوشایندی بصری در جذب مردم مؤثرند و سبب می‌شوند مردم آن‌ها را جهت توقف، قدم زدن و تجربه حیات جمعی انتخاب کنند (Khani & Nafar, 2014).

دسترسی و به هم پیوستگی: در مورد دسترسی می‌توان به واسطه ارتباط‌هایی که یک مکان با محیط اطرافش دارد چه از نظر بصری و چه از جنبه فیزیکی قضاوت کرد. یک فضای عمومی کارا فضایی است که می‌توان به راحتی به آن وارد و یا از آن خارج شد (Sifae, 2005).

کاربری و فعالیت‌ها: فعالیت‌ها اساس ساختار یک فضا هستند، سه گروه فعالیت‌های قابل انجام در فضاهای شهری هستند که از میان این سه گروه متمایز از فعالیت‌های انسانی، فعالیت‌های اجتماعی و اختیاری در کیفیت‌بخشی به شهر و فضاهای شهری بسیار مؤثرند. دسته اول: فعالیت‌های ضروری، تحت هر شرایطی و بدون توجه به کیفیت‌های محیط کالبدی رخ می‌دهد، زیرا مردم ناچار به انجام آن‌ها هستند (Rastbin et al, 2012) و ارتباط خاصی با ویژگی‌های منحصربه‌فرد اجتماعی ندارند. دسته دوم:

فعالیت‌های گزینشی و انتخابی در شرایط و وضعیت دلخواه افراد، ضرورت می‌یابند. قدم زدن در هوای آزاد، توقف در مکان‌های تفریحی، نشستن و استراحت در مکان‌های جذاب و دیدنی از فعالیت‌های انتخابی به شمار می‌آیند (Pourjafar & Mahmoudi nezhad, 2009).
 (Mahmoudi nezhad, 2009) دسته سوم: فعالیت‌های اجتماعی، زمانی اتفاق می‌افتند که مردم در فضاهای همسانی تردد کنند و مواردی همچون تماشا کردن، گفت‌و شنود، تجربه مواجهه با دیگران و مشارکت فعال یا غیرفعال را شامل می‌شود. یان گهل^۱ (۲۰۰۴) معتقد بود یک شهر خوب، طیف گسترده‌ای از فعالیت‌های اختیاری را عرضه می‌کند (Rastbin et al, 2012).

جدول ۳. تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

شاخص	مؤلفه	بعد
اجتماع‌پذیری	- روابط دوستانه	اجتماع‌پذیری
	- خونگرم بودن ساکنان- لیخند زدن افراد به یکدیگر- برقراری ارتباط چشمی- احساس صمیمیت- تفاخر	
	- ادب و احترام	
	- ادب و نزاکت مردم- تمایل به رعایت بهداشت	
کاربری و فعالیت‌ها	- فضای مردمی	کاربری و فعالیت‌ها
	- تنوع قومی- سنی	
	- تنوع قومی و فرهنگی- ترکیب سنی	
	- ایجاد همکاری بین مردم	
سرزندگی	- فعالیت	سرزندگی
	- ضروری (عملکردهای کم‌بیش اجباری مانند رفتن به محل کار، مدرسه، خرید، انتظار برای اتوبوس)	
	- انتخابی (قدم زدن برای استفاده از فضای پاک، تماشای رهگذران، توقف در قهوه‌خانه برای صرف چای و غیره)	
	- اجتماعی (گفتگو با دیگران، تماس‌های غیرارادی مانند دیدن، شنیدن صدای مردم و غیره).	
مفید و قابل‌استفاده	- میزان و تعداد مراجعه افراد به فضا و مشارکت در فعالیت‌های مختلف	مفید و قابل‌استفاده
	- استفاده از فضا در تمام مدت روز، همه سنین و همه گروه‌ها	
	- وجود امکانات و انجام فعالیت‌های شاد و زندگی بخش در فضا	
	- آئین‌ها و مناسک شهری	
پیوستگی	- انعطاف‌پذیری و کیفیت برای فعالیت‌ها	پیوستگی
	- تنوع مراکز خرید- تنوع مراکز خدمات بهداشتی - درمانی- استفاده گروه‌های سنی مختلف از فضا	
	- مشخصه واضح و ممتاز فضا	
	- وجود امکانات و انجام فعالیت‌های شاد و زندگی بخش در فضا	
خوانایی	- پیوستگی حرکت- پیوستگی پیاده‌روها و لذت بردن از قدم زدن در آن‌ها مکانی- پیوستگی خیابان‌ها	دسترسی و به‌هم‌پیوستگی
	- مشخصه واضح و ممتاز فضا:	
	- هویت: عاملی که بتوان آن شهر را کاملاً متمایز از دیگر شهرها دانست	
	- بافت یا ساختار: تصویر هر شیء باید رابطه فضایی و شکلی را با ناظر و اشیاء دیگر مشخص کند.	
قابل دسترس	- معنی: هر شیء باید برای ناظر معنی خاصی داشته باشد و رابطه ناظر با شیء و سایر اشیاء باید متقابل باشد.	قابل دسترس
	- اختلاط عملکردها و فرم‌ها (طراحی جامع و خوب باید توسعه‌ای مختلط و یکپارچه را ایجاد کند، مانع از جدایی شود و به‌خوبی در بافت پیرامونی و محیط طبیعی تلفیق گردد).	
	- توانایی دسترسی به افراد به مسیرهای موردنظر، همچون مراکز خرید، مراکز تفریحی و غیره	
	- دسترسی به فضای موردنظر با استفاده از وسایل حمل‌ونقل عمومی، دوچرخه و غیره	
امن (امنیت)	- تناسب بین ساختمان‌ها و فضای اطراف (ارتفاع، نما و غیره)	امن (امنیت)
	- کلامی، غیرکلامی، فیزیکی - القا احساس امنیت- دسترسی و جایجایی آسان- کاربری‌های شبانه- نحوه نورپردازی شبانه	
	- بهداشت محل- تمیز و بدون زباله	
	- کیفیت و کمیت فضای سبز- وجود پارک‌های عمومی	
آسایش و منظر	- کاربری‌های جاذب جمعیت پیاده- ایمنی در مقابل حرکت سواره- تداخل مسیر حرکت سواره و پیاده- کف‌سازی در جهت	آسایش و منظر
	- سهولت و هدایت حرکت پیاده- کیفیت مسیرهای پیاده‌روی- تسلط وسایل نقلیه نسبت به استفاده عابران پیاده از فضا برای دسترسی راحت به فضا	
	- وجود مبلمان شهری در نقاط مختلف شهر- مکان‌های کافی برای نشستن- شانس و گزینه زیاد برای نشستن خود چه در سایه و چه در آفتاب	
	- ایجاد حس خوب نسبت به مکان موردنظر	

قلمرو جغرافیایی پژوهش

قائم‌شهر یکی از مهم‌ترین شهرهای استان مازندران در شمال ایران است که در ناحیه البرز مرکزی قرار گرفته است. این شهرستان دارای مساحت ۴۵۸۰۵ کیلومترمربع است که ۱۰۹۳ درصد کل مساحت استان را به خود اختصاص داده است. شهرستان قائم‌شهر از سمت شمال و شمال غرب به شهرستان جویبار و دریای مازندران (دریای خزر) از سمت جنوب به شهرستان سوادکوه، از سمت غرب به شهرستان بابل و از سمت شرق به شهرستان ساری محدود است. این شهر با تراکم ۶۹۹ نفر در هر کیلومترمربع بعد از تهران پرتراکم‌ترین شهر ایران می‌باشد (Municipality ghaemshahr, 2015). بر اساس تقسیمات کالبدی (شکل ۲) شهر به ۳ منطقه، ۹ ناحیه و ۱ ناحیه ویژه تقسیم شده است. منطقه ۱ در شمال شهر به سه ناحیه تقسیم شده است. منطقه ۲ در شمال و شمال غرب به دو ناحیه، منطقه ۳ در جنوب و جنوب شرق به سه ناحیه تقسیم شده و منطقه ویژه به صورت خطی از شمال شرق به جنوب شهر امتداد یافته است.

شکل ۳. موقعیت جغرافیایی قائم‌شهر در استان مازندران (Tabari et al, 2012; IranPost Company, 2016)

یافته‌ها و بحث

در این بخش ابتدا به توصیف یافته‌های توصیفی که در جداول قرار جای گرفته سپس به تحلیل متغیرهای تحقیق پرداخته می‌شود.

جدول ۴. توصیف متغیرهای جمعیت شناختی

۵۳٪	دختر	جنسیت
۴۷٪	پسر	
۸۱٪	مجرد	وضعیت تا هل
۱۹٪	متاهل	
۴٪	فوق لیسانس یا بالاتر	تحصیلات
۳۷٪	دیپلم،	
۴۲٪	دانشجو	شغل
۱۷٪	شاغل	
۴٪	خانه‌دار	
۱۱٪	کمتر از ۸ سال	مدت اقامت در شهر
۵۴٪	بین ۱۵ تا ۲۱ سال	

جدول ۵. توزیع فراوانی ابعاد اجتماع پذیری و کاربری و فعالیت‌ها

جمع	خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم			
	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی		
۱۰۰/۰	۳۷۲	۱۷/۷	۶۶	۲۱/۲	۷۹	۳۷/۱	۱۳۸	۱۴/۵	۵۴	۹/۴	۳۵	اجتماع‌پذیری
۱۰۰/۰	۳۷۴	۱۸/۷	۷۰	۳۳/۷	۱۲۶	۳۶/۶	۱۳۷	۸/۶	۳۲	۲/۴	۹	
۱۰۰/۰	۳۷۰	۱۰/۵	۳۹	۱۴/۳	۵۳	۲۸/۹	۱۰۷	۲۵/۴	۹۴	۲۰/۸	۷۷	
۱۰۰/۰	۳۷۴	۸/۶	۳۲	۱۵/۲	۵۷	۳۹/۰	۱۴۶	۲۵/۹	۹۷	۱۱/۲	۴۲	
۱۰۰/۰	۳۶۶	۱۵/۶	۵۷	۲۳/۲	۸۵	۳۵/۰	۱۲۸	۱۹/۱	۷۰	۷/۱	۲۶	
۱۰۰/۰	۳۷۲	۱۱/۸	۴۴	۲۱/۲	۷۹	۳۷/۱	۱۳۸	۲۲/۸	۸۵	۷/۰	۲۶	
۱۰۰/۰	۳۷۰	۲۱/۴	۷۹	۲۳/۰	۸۵	۳۳/۲	۱۲۳	۱۳/۲	۴۹	۹/۲	۳۴	
۱۰۰/۰	۳۷۳	۲/۹	۱۱	۶/۷	۲۵	۲۱/۲	۷۹	۳۰/۶	۱۱۴	۳۸/۶	۱۴۴	
۱۰۰/۰	۳۷۲	۴/۰	۱۵	۱۳/۴	۵۰	۴۵/۷	۱۷۰	۲۱/۵	۸۰	۱۵/۳	۵۷	
۱۰۰/۰	۳۶۹	۷/۶	۲۸	۱۳/۶	۵۰	۳۵/۸	۱۳۲	۳۱/۷	۱۱۷	۱۱/۴	۴۲	
۱۰۰/۰	۳۷۴	۱۵/۵	۵۸	۲۴/۳	۹۱	۳۲/۶	۱۲۲	۲۰/۱	۷۵	۷/۵	۲۸	
۱۰۰/۰	۳۷۵	۴/۳	۱۶	۱۰/۴	۳۹	۳۷/۹	۱۴۲	۳۰/۱	۱۱۳	۱۷/۳	۶۵	
۱۰۰/۰	۳۷۵	۱۷/۳	۶۵	۲۲/۷	۸۵	۳۳/۶	۱۲۶	۱۵/۵	۵۸	۱۰/۹	۴۱	کاربری و فعالیت‌ها
۱۰۰/۰	۳۷۱	۸/۹	۳۳	۲۶/۴	۹۸	۴۰/۷	۱۵۱	۱۷/۳	۵۴	۶/۷	۲۵	
۱۰۰/۰	۳۷۲	۵/۶	۲۱	۱۳/۴	۵۰	۲۵/۵	۹۵	۳۹/۰	۱۴۵	۱۶/۴	۶۱	
۱۰۰/۰	۳۷۴	۶/۷	۲۵	۲۵/۴	۹۵	۳۵/۳	۱۳۲	۲۳/۰	۸۶	۹/۶	۳۶	
۱۰۰/۰	۳۷۳	۶/۲	۲۳	۹/۱	۳۴	۲۵/۷	۹۶	۳۱/۶	۱۱۸	۲۷/۳	۱۰۲	
۱۰۰/۰	۳۷۳	۱۱/۵	۴۳	۲۱/۲	۷۹	۳۰/۸	۱۱۵	۲۴/۹	۹۳	۱۱/۵	۴۳	
۱۰۰/۰	۳۷۵	۵/۶	۲۱	۹/۶	۳۶	۲۵/۱	۹۴	۳۴/۷	۱۳۰	۲۵/۱	۹۴	
۱۰۰/۰	۳۷۵	۴/۰	۱۵	۹/۱	۳۴	۲۹/۳	۱۱۰	۳۱/۲	۱۱۷	۲۶/۴	۹۹	
۱۰۰/۰	۳۷۲	۱۵/۱	۵۶	۲۸/۵	۱۰۶	۳۴/۷	۱۲۹	۱۴/۸	۵۵	۷/۰	۲۶	
۱۰۰/۰	۳۷۰	۸/۱	۳۰	۱۸/۶	۶۹	۴۶/۲	۱۷۱	۲۰/۵	۷۶	۶/۵	۲۴	
۱۰۰/۰	۳۷۲	۴/۸	۱۸	۱۰/۸	۴۰	۳۲/۸	۱۲۲	۳۶/۸	۱۳۷	۱۴/۸	۵۵	

جدول ۶. توزیع فراوانی ابعاد دسترسی و پیوستگی و آسایش و منظر

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم		
درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	درصد معتبر	فراوانی	
۱۰۰/۰	۳۷۴	۴/۰	۱۵	۷/۲	۲۷	۳۰/۵	۱۱۴	۳۶/۱	۱۳۵	۲۲/۲	۸۳	مشخصه فضا
۱۰۰/۰	۳۷۵	۷/۷	۲۹	۱۵/۵	۵۸	۲۹/۱	۱۰۹	۲۸/۳	۱۰۶	۱۹/۵	۷۳	قدم زدن
۱۰۰/۰	۳۷۵	۵/۱	۱۹	۱۲/۵	۴۷	۳۶/۵	۱۳۷	۲۶/۹	۱۰۱	۱۸/۹	۷۱	خیابان
۱۰۰/۰	۳۷۳	۱۰/۷	۴۰	۲۱/۴	۸۰	۴۲/۱	۱۵۷	۱۸/۰	۶۷	۷/۸	۲۹	عبور آسان
۱۰۰/۰	۳۶۶	۵/۵	۲۰	۱۴/۵	۵۳	۴۲/۹	۱۵۷	۲۲/۴	۸۲	۱۴/۸	۵۴	پیادهرو
۱۰۰/۰	۳۷۵	۵/۱	۱۹	۱۲/۸	۴۸	۴۲/۷	۱۶۰	۲۸/۰	۱۰۵	۱۱/۵	۴۳	موانع فضایی
۱۰۰/۰	۳۷۳	۸/۶	۳۲	۲۷/۶	۱۰۳	۳۷/۸	۱۴۱	۱۸/۲	۶۸	۷/۸	۲۹	مسیریابی
۱۰۰/۰	۳۷۶	۹/۳	۳۵	۲۵/۳	۹۵	۳۳/۵	۱۲۶	۲۱/۳	۸۰	۱۰/۶	۴۰	حمل و نقل
۱۰۰/۰	۳۷۵	۵/۶	۲۱	۱۰/۹	۴۱	۳۷/۳	۱۴۰	۲۶/۹	۱۰۱	۱۹/۲	۷۲	تناسب فضا
۱۰۰/۰	۳۷۵	۲/۷	۱۰	۱۰/۹	۴۱	۳۷/۶	۱۴۱	۳۳/۶	۱۲۶	۱۵/۲	۵۷	المان
۱۰۰/۰	۳۷۱	۴/۹	۱۸	۱۷/۸	۶۶	۴۶/۴	۱۷۲	۲۲/۹	۸۵	۸/۱	۳۰	نورپردازی
۱۰۰/۰	۳۷۴	۱۱/۲	۴۲	۲۷/۸	۱۰۴	۳۵/۶	۱۳۳	۱۸/۷	۷۰	۶/۷	۲۵	کاربری شبانه
۱۰۰/۰	۳۷۵	۴/۰	۱۵	۲۰/۵	۷۷	۳۹/۲	۱۴۷	۲۰/۵	۷۷	۱۵/۷	۵۹	تردد شبانه
۱۰۰/۰	۳۷۴	۱۰/۲	۳۸	۱۶/۶	۶۲	۳۷/۷	۱۴۱	۲۲/۷	۸۵	۱۲/۸	۴۸	تصویر اولیه
۱۰۰/۰	۳۷۳	۴/۶	۱۷	۱۳/۷	۵۱	۴۱/۳	۱۵۴	۲۷/۳	۱۰۲	۱۳/۱	۴۹	تمیزی فضا
۱۰۰/۰	۳۷۰	۵/۷	۲۱	۱۱/۶	۴۳	۲۸/۶	۱۰۶	۳۵/۴	۱۳۱	۱۸/۶	۶۹	فضای سبز
۱۰۰/۰	۳۷۲	۵/۱	۱۹	۸/۹	۳۳	۳۲/۰	۱۱۹	۳۴/۷	۱۲۹	۱۹/۴	۷۲	کاربری جاذب
۱۰۰/۰	۳۷۴	۴/۰	۱۵	۱۲/۸	۴۸	۳۱/۶	۱۱۸	۲۹/۷	۱۱۱	۲۱/۹	۸۲	کف سازی
۱۰۰/۰	۳۷۶	۵/۶	۲۱	۱۳/۸	۵۲	۴۳/۹	۱۶۵	۲۳/۹	۹۰	۱۲/۸	۴۸	عابران
۱۰۰/۰	۳۷۶	۶/۱	۲۳	۱۷/۶	۶۶	۳۷/۲	۱۴۰	۳۲/۴	۱۲۲	۶/۶	۲۵	مانع دسترسی
۱۰۰/۰	۳۷۴	۵/۳	۲۰	۱۲/۶	۴۷	۳۴/۰	۱۲۷	۳۳/۲	۱۲۴	۱۵/۰	۵۶	مکان نشستن
۱۰۰/۰	۳۷۵	۵/۱	۱۹	۱۰/۱	۳۸	۳۰/۱	۱۱۳	۳۱/۷	۱۱۹	۲۲/۹	۸۶	شانس
۱۰۰/۰	۳۷۴	۱۱/۰	۴۱	۲۳/۳	۸۷	۲۶/۴	۱۳۶	۱۹/۸	۷۴	۹/۶	۳۶	احساس امنیت
۱۰۰/۰	۳۷۴	۴/۵	۱۷	۱۵/۰	۵۶	۳۴/۵	۱۲۹	۲۸/۱	۱۰۵	۱۷/۹	۶۷	امنیت کلامی

دسترسی و پیوستگی

آسایش و منظر

جداول مذکور (۶ و ۵) توزیع فراوانی شاخص‌های چهار بعد اجتماع‌پذیری، کاربری و فعالیت‌ها، دسترسی و پیوستگی و آسایش منظر را نشان می‌دهند. با توجه به اطلاعات جداول، جوانان میزان فضای سبز را با ۳۵/۴ درصد وجود کاربری‌های جاذب را با ۳۴/۷ درصد انجام امور داوطلبانه با ۳۶/۸ درصد رفتن به کافی‌شاپ و امثال آن را ۳۱/۶ درصد برگزاری مراسم و مناسک جمعی با ۳۱/۲ درصد و سرزندگی فضا را با ۳۴/۷ درصد همگی در حد کم توصیف نمودند و باقی شاخص‌ها را در سطح متوسط ارزیابی نمودند.

جدول ۷. توصیف ابعاد مطلوبیت

جنسیت				آسایش و منظر	جنسیت				اجتماع پذیری
پسر		دختر			پسر		دختر		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۱/۹	۳	۷/۴	۱۴	خیلی کم	۳/۸	۶	۴	۷	خیلی کم
۳۳/۵	۵۴	۳۰/۷	۵۸	کم	۲۸/۹	۴۶	۳۵/۴	۶۲	کم
۴۲/۹	۶۹	۴۲/۳	۸۰	متوسط	۴۹/۱	۷۸	۴۲/۹	۷۵	متوسط
۱۷/۴	۲۸	۱۳/۸	۲۶	زیاد	۱۴/۵	۲۳	۱۶/۰	۲۸	زیاد
۴/۳	۷	۵/۸	۱۱	خیلی زیاد	۳/۸	۶	۱/۷	۳	خیلی زیاد
۱۰۰/۰	۱۷۶	۱۰۰/۰	۲۰۰	جمع	۱۰۰/۰	۱۷۶	۱۰۰/۰	۲۰۰	جمع

جنسیت				دسترسی و پیوستگی	جنسیت				کاربری و فعالیتها
پسر		دختر			پسر		دختر		
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۷/۳	۱۲	۱۰/۹	۲۱	خیلی کم	۲/۵	۴	۵/۱	۹	خیلی کم
۲۸/۵	۴۶	۲۸/۵	۵۵	کم	۳۲/۵	۵۱	۴۱	۷۳	کم
۴۵/۱	۷۴	۴۴	۸۵	متوسط	۵۰/۳	۷۹	۳۷/۱	۶۶	متوسط
۱۴/۶	۲۴	۱۰/۴	۲۰	زیاد	۱۲/۷	۲۰	۱۶/۳	۲۹	زیاد
۴/۹	۸	۶/۲	۱۲	خیلی زیاد	۱/۹	۳	۰/۶	۱	خیلی زیاد
۱۰۰/۰	۱۷۶	۱۰۰/۰	۲۰۰	جمع	۱۰۰/۰	۱۷۶	۱۰۰/۰	۲۰۰	جمع

بر اساس اطلاعات جدول مذکور ارزیابی جوانان از میزان اجتماع‌پذیری در حد متوسط است که سهم دختران حدود ۴۳ درصد و پسران حدود ۴۹ درصد می‌باشد. در ارزیابی آسایش و منظر سهم دختران حدود ۴۲ درصد و پسران حدود ۴۳ درصد است که در حد متوسط می‌باشد. کاربری و فعالیتها را دختران با ۴۱ درصد کم و پسران با حدود ۵۰ درصد در حد متوسط ارزیابی نمودند و در نهایت میزان دسترسی و پیوستگی فضاهای عمومی شهری را جوانان در حد متوسط ارزیابی کردند که ۴۴ درصد سهم دختران و ۴۵ درصد سهم پسران می‌باشد.

جدول ۸. آماره‌های گروهی آزمون تی برای مقایسه دختران و پسران در ارزیابی مطلوبیت

خطای میانگین	انحراف معیار	میانگین	فراوانی	جنسیت	
۰/۲۴۶۵۹	۳/۰۵۰۱۵	۱۰/۸۶۲۷	۱۵۳	دختران	مطلوبیت
۰/۲۵۰۲۳	۲/۷۹۷۶۵	۱۱/۵۷۶۰	۱۲۵	پسران	

آزمون تی برای برابری میانگینها						آزمون لون برای برابری واریانسها		مطلوبیت
فاصله اطمینان ۹۵ درصد	تفاوت خطای معیار	تفاوت میانگین	معنی داری ۲ دامنه	df	t	Sig	F	
حد بالا	حد پایین							با فرض برابری واریانسها
-/۰۱۵۶۱	-/۱/۴۱۰۹۰	-/۳۵۴۳۹	-/۰/۷۱۳۲۵	۲۷۶	-۲/۰۱۳	۰/۲۲۷	۱/۴۶۶	با فرض نابرابری واریانسها
-/۰۲۱۱۶۲	-/۱/۴۰۴۸۹	-/۳۵۱۳۱	-/۰/۷۱۳۲۵	۲۷۲/۲۹۲	-۲/۰۳۰			

با توجه به اطلاعات جدول مذکور، نتایج آزمون t در خصوص تفاوت میانگین دو گروه پسر و دختر نشان داد که با اطمینان ۹۵ درصد تفاوت آماری معنی‌داری بین دو میانگین وجود دارد. بدان معنا که دختران، ارزیابی منفی به لحاظ مطلوبیت فضاهای عمومی شهری در مقایسه با پسران داشتند. این یافته با نتایج تحقیقات گوچا و همکاران (۲۰۱۵)، گارسیا هریبا و همکاران (۲۰۱۳) و صادقی و همکاران (۱۳۹۱) که تفاوت دیدگاه‌های زنان و مردان را نسبت به ارزیابی کیفی محیط نشان می‌دهد، همخوانی داشت. وجود تفاوت ادراک فضایی در افراد مختلف به‌روشنی نشان می‌دهد که ادراک محیطی، ماهیتاً محصولی اجتماعی است؛ زیرا افراد آن را می‌آموزند و محیط اجتماعی‌شان را مطابق با وضعیت آن شکل می‌دهند. به گفته علی مدنی پور، نقشه‌های ذهنی افراد بستگی زیادی به مکان واقعی یا صوری‌شان در سلسله‌مراتب اجتماعی و اقتصادی دارد. قضاوت در مورد مطلوب بودن یا نبودن فضاهای عمومی به ادراک شخصی افراد برمی‌گردد. قضاوت فردی که از فضا مستمر استفاده می‌کند بهتر از فردی است که حضور کمی در فضاهای عمومی شهر دارد، بنابراین ارزیابی بهتری خواهد داشت. لینچ معتقد است که هیچ عاملی از شهر به‌خودی‌خود به تجربه نمی‌آید مگر آنکه در رابطه با محیطش مشاهده شود و تسلسل وقایعی که سبب بروز و وجود آن گشته، شناخته گردد و همه در رابطه با خاطره‌های تجارب گذشته می‌باشد چراکه زندگی شهری و حضور در مکان‌های عمومی و خصوصی حاضر در یک شهر، تجربه‌ای در درک و شناخت آن به هر یک از ساکنین شهرها می‌دهد که این تجربه را می‌تواند به تجارب خوب، بد، مطلوب یا مطلوب، ماندارگار، فراموش شده تقسیم‌بندی کرد. این تجارب در ذهن هر فرد به‌زعم لینچ، سیما یا تصویری از شهر می‌سازد که برای او با خاطرات و معانی مختلفی همراه است. علی مدنی پور نیز معتقد است یک طراح شهری می‌تواند با درک مناسبی از رفتار فضایی و نیازهای مردم به‌طور کل و تفاوت‌های آن‌ها در بین فرهنگ‌های مختلف محیط متجانسی برای اجتماعات متنوع شهری خلق کند.

یافته دیگری از پژوهش حاضر نشان داد که جوانان اجتماع‌پذیری فضاهای عمومی را در حد متوسط ارزیابی کردند. نتایج تحقیق دنیوی راد و خواجوی (۱۳۹۳) نشان داد که اجتماع‌پذیری به‌طور مستقیم بر مطلوبیت فضاهای عمومی از منظر بانوان اثرگذار است. جین جیکوبز تنوع کاربری‌ها و فعالیت‌ها در ساعات گوناگون را برای ایجاد سرزندگی، ضروری می‌داند. فضای اجتماع‌پذیر را می‌توان فضایی سرزنده دانست که مردم داوطلبانه و با رغبت در آن حضوری همیشگی می‌یابند. یان گهل (۱۹۳۶) در تعریف فضاهای اجتماع‌پذیر شهری بر دعوت‌کنندگی فضا بیش از سایر شاخصه‌های آن تأکید می‌کند و جذابیت یک شهر را با توجه به انبوه مردمی که در فضاهای همگانی آن گرد هم می‌آیند و وقت خودشان را در آنجا می‌گذرانند، مفهوم می‌بخشد.

نتیجه دیگری از تحقیق حاضر نشان داد جوانان میزان کاربری و فعالیت‌های را در حد متوسط ارزیابی نمودند که یافته‌های تحقیق برومند و رضایی (۱۳۹۱) دسترسی، حضور و امنیت را اولویت حضور در فضا و موجد فعالیت‌های انتخابی دانستند. هر فعالیت باید در عرصه‌ای واجد مظاهر کالبدی مشخص، انجام پذیرد و اینکه هر عرصه به سبب وضوح و پیوستگی فرم خود بتواند مشوق، نماینده و نگاه‌دارنده فعالیتی باشد که اصولاً برای آن فعالیت طراحی شده و به ادراک آمده است. فعالیت‌ها اساس ساختار یک فضا هستند. این که کاری برای انجام دادن وجود داشته باشد باعث می‌شود که افراد دلیلی برای وارد شدن به فضا و خروج از آن داشته باشند. فعالیت‌های ضروری، تحت هر شرایطی و بدون توجه به کیفیت‌های محیط کالبدی رخ می‌دهد، زیرا مردم ناچار به انجام آن‌ها هستند. انجام فعالیت‌هایی چون مدرسه رفتن، دانشگاه رفتن، خرید کردن و غیره در زمره فعالیت‌های ضروری قرار می‌گیرد و فعالیت‌های گزینشی و انتخابی در شرایط و وضعیت دلخواه افراد، ضرورت می‌یابند که شامل قدم زدن در هوای آزاد، توقف در مکان‌های تفریحی، نشستن و استراحت در مکان‌های جذاب و دیدنی می‌باشد. همچنین نتایج پژوهش‌های دنیوی راد و خواجوی (۱۳۹۳) و رفعیان و همکاران (۱۳۸۷) نشان دادند که امنیت، نظارت اجتماعی و راحتی و آسایش از جمله دلایل حضور زنان برای انجام فعالیت‌های گزینشی و انتخابی بوده است.

نتیجه دیگری از تحقیق نشان داد که ارزیابی آسایش و منظر در بین دختران و پسران در حد متوسط بود که یافته‌های تحقیق براتینا جورکوویچ (۲۰۱۴) و صادقی و همکاران (۱۳۹۱) ارتباط میان فاکتورهای کالبدی محیط در میزان رضایتمندی افراد را نشان دادند. جین جیکوبز معتقد بود یک خیابان شهری که به‌خوبی مورد استفاده قرار می‌گیرد، مستعد آن است که خیابانی امن باشد. یک

1. Guascha et al
2. Garcia Herrera et al
3. Bratina Jurkovic

خیابان شهری رها شده، مستعد ناامنی است و خیابان‌های موفق محلات شهری باید دارای سه کیفیت اصلی باشند: اول مرزبندی روشنی بین فضای عمومی و خصوصی آن وجود داشته باشد. دوم: چشم‌ها باید به روی خیابان گشوده باشند، چشم‌هایی که به صاحبان مسلم خیابان تعلق دارند. ساختمان‌های خیابانی که برای مواجهه با بیگانگان همچنین برای تضمین امنیت آن‌ها و ساکنان خود تجهیز شده باشد، باید رو به سوی خیابان داشته باشند. سوم آنکه پیاده راه‌ها باید پیوسته مورد استفاده قرار بگیرند. چه برای افزودن به تعداد چشم‌های کارایی که به خیابان دوخته می‌شوند و چه برای تشویق تعداد کافی مردم ساکن در ساختمان‌های در طول خیابان. وی در تبیین امنیت شهری به تعامل فضای فیزیکی و فرایندهای اجتماعی که محیط را می‌سازند توجه نموده و بر فعال بودن فضا به عنوان عاملی در ایجاد یک محیط امن و موفق تأکید کرد.

آخرین نتیجه تحقیق حاضر نیز نشان داد جوانان دسترسی و به هم پیوستگی فضاهای عمومی شهری را در حد متوسط ارزیابی نمودند که با یافته تحقیق گوجا و همکاران (۲۰۱۵) همخوانی دارد. میزان دسترسی مردم به فضاهای عمومی و رفت‌وآمد اقشار مختلف جامعه در فضاهای عمومی در رضایت‌مندی شهروندان مؤثر است. به نظر لینچ شهری که از نمایایی برخوردار باشد، صفات مثبت بسیاری دارد. ناظر می‌تواند مظاهر احساسی تازه شهر را جذب کند و جهت‌یابی برای فرد در شهر آسان است. فرد از محیطی که در آن زندگی می‌کند آگاه است و کاملاً به آن احاطه دارد. به باور لینچ تصویر نمایایی شهر لزوماً ثابت و دقیق نیست و هدف از بررسی نمایایی احتیاجی است که به علائم مشخصه شهرها و بافت آن‌ها وجود دارد و بیان این نکته است که میان کیفیت و سیمای پیچیده شهر، ارتباط و پیوستگی برقرار است.

نتیجه‌گیری

حضور در فضاهای عمومی شهری اجتناب‌ناپذیر است و این عرصه برای پاسخگویی به نیازهای روزمره، رفت‌وآمد، فراغت و غیره است که از بین گروه‌های خاص، جوانان انتظارانشان در برخی ابعاد، موشکافانه‌تر و گاهی حتی بیشتر از سایر رده‌های سنی است. روحیه جوان‌پسند، پیچیدگی در عین سادگی است، فضایی را می‌پسندد که در آن گرافیک فضایی جذاب و مملو از رنگ‌هایی پر از انرژی و نشاط باشد، نوع معماری بناها و حتی مصالح به کاررفته در آن‌ها جوان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. جوانان می‌بایست قادر به جابه‌جایی و حرکت درون شهری باشند و لازمه آن ایجاد مسیرهای امن برای پیاده‌روی، دوچرخه‌سواری و حمل‌ونقل ارزان در برنامه‌ریزی‌های شهری است. جوان، فضایی را می‌پسندد که امکان دیده شدن، شناخته شدن و بروز استعدادهايش را به وی دهد. این چنین فضایی می‌بایست در درون شهر و محله باشد نه در مکان‌های پرت و دور از نظارت همگانی هر چند که جوانان فضای بیش‌ازحد نظارتی و کنترل‌شده را نمی‌پسندد و زمانی که احساس تعلق خاطرش نسبت به محیط کم‌رنگ شود پیامدهای نامطلوبی دارد که جوانان را متأثر می‌سازد. شهر در نهایت برای مردم است و از این رو طراحی و برنامه‌ریزی شهری بر این اصل وابسته است که تا چه حد آسایش و آرامش مردم را تأمین بدارد و تا چه اندازه می‌تواند در پاسخ به نیازهای مردم بالأخص جوانان کارا باشد. مادامی که به این اصل پایبند نباشد نمی‌توان انتظار حس خوب و مطلوب را در بین مردم به وجود آورد. مردم به لحاظ تعداد، جنس و سایر فاکتورها اهمیت دارند ولی با توجه به این موارد نیازها، خواسته‌ها، اعتقادات و پشتوانه‌های فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی نیز در انتظارات آنان از فضای شهری تأثیرگذار است. در واقع مشکل از آنجا شروع می‌شود که در آهنگ و رشد سریع شهرسازی توجه کافی به مردم نشده و در رشد و توسعه زیرساخت‌های شهری سهم اندکی به خواسته‌های اقشار مختلف جامعه از جمله جوانان داده شده است. عرضه، تقاضا را می‌سازد و در نهایت یک فضای خوب، طرفداران خود را فرامی‌خواند. تحقیق حاضر در قیاس با سایر تحقیقات انجام‌شده تاکنون، درصد برآمد همه ابعاد و شاخص‌های PPS را مورد بررسی قرار دهد. مطلوب است تحقیقات آینده با در نظر گرفتن شاخص‌های فوق، سایر اقشار جامعه از جمله سالمندان، کودکان را مورد مذاقه و بررسی قرار دهند. با توجه به نتایج به‌دست‌آمده راه‌کارهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- احداث پارکینگ‌های متعدد، خصوصاً در نقاط شلوغ شهر و لزوم کنترل ترافیکی جدی از سوی مسئولان
- چهار خیابان اصلی شهر به میدان مرکزی شهر (طالقانی) منتهی می‌شود که لازم است نسبت به تعریض مسیرها و رسیدگی به وضعیت پیاده راه‌ها که مشکلات بسیاری دررفت و آمد افراد ایجاد کرده و موجب اختلال در حرکت اتومبیل‌ها شده، رسیدگی جدی به عمل آید؛ که البته شایان‌ذکر است طرح سنگفرش نمودن این میدان نیز توسط برنامه ریزان شهری مطرح گردید و در صورتی که این پروژه اجرا شود منجر به پیامدهای مثبتی از جمله احداث فضاهایی اجتماعی پذیر برای مکت و تعامل افراد خواهد شد.
- سرانه فضای سبز و پراکندگی آن در شهر اندک است و می‌بایست نسبت به مکان‌یابی و احداث پارک‌ها و فضاهای سبز در نقاط مختلف شهر برنامه‌ریزی و اقدام شود.

- فراخواندن و جذب جوانان به انجام فعالیت‌های مختلف در شهر و برگزاری کارگاه‌های مختلف آموزشی که پاسخگوی تعداد زیادی از جوانان با امکانات متفاوت مالی باشد، فراهم گردد.

- احداث پارک‌های تجاری و ورزشی، پارک‌های تجاری شهروندان را جذب کرده تا هم به ورزش و تفریح پرداخته و هم نیازهای خود را برطرف و خرید کنند. وجود دروازه‌های فوتبال، تور والیبال و غیره در جوار پارک‌ها، همواره جاذب جوانان خواهد بود.

- به‌کارگیری استراتژی تعادل بخشی در توزیع خدمات امکانات و منابع را ضروری می‌کند؛ بنابراین برقراری ارتباط صحیح و منطقی بین پراکنش جمعیت و توزیع خدمات در نواحی قائم‌شهر ضروری است که می‌بایست در سیاست‌گذاری‌های مدیریت شهری اعمال شود.

References

- Al-Azhari, Wael.Haddad, Lana, Al Absi, Muhammad. (2014). Large Interactive Media Display and Its Influence on Transformation Urban Spaces from Neglecting to Action: The Case of Al-Thaqafa Street in Amman City, *Journal of Software Engineering and Applications*, 7: 817-827.
- Bonakdar, A.Gharai, F. (2011).Paradigm Shift in Urban Design Principles; From Physical, Social and Perceptual Components towards a Place-Making Approach. *Journal of Architecture and urban planning*.3, (6), 51-70.
- Borumand, M.Rezaee, S. (2016). The Evaluation of the Functionof Women Gardens in the Elevation of Gender Justice in Islamic Cities: A Case Study of Mother Garden in Azadegan District 15. *Bulletin of Women*, 7(16), 45-61.
- Bratina Jurkovic, Natasa (2014) Perception, experience and the use of public urban spaces by residents of urban neighbourhoods, *Urbani izziv*, 25(1).
- Donyavirad, M.khajavi, M. (2014). Evaluation affecting factors presence women in urban areas parks, Mashhad mission, *Sixth International Conference on Islamic town planning and urban managementwith emphasis on components*(pp,1- 15).Mashhad City Council.
- Garcia Herrera, L. Diaz Rodrigouz, M.C and Arma Diaz, A. (2013). Social practice and gender in a historic public space: The Alameda in Santa Cruz de Tenerife, *Urban Research & Practice*, 6 (2): 158-173.
- Guascha, Carme Miralles. Martínez Melo, Montserrat. Marqueta, Oriol.(2015) .A gender analysis of everyday mobility in urban and rural territories: from challenges to sustainability,a Geography Department and the Institute of Environmenta,*Science and Technology* at the Autonomous University of,Barcelona, Cerdanyola del Vallès, Barcelona, Spain.
- Habibi, H. nastarn, M. Mohamadi, M. (2016) Measurement and evaluation of the vitality of urban public spaces and its role in improving the quality of life of youths. The East of East of Esfahan. *Journal Geography and priming Urban – Regional*, 6(19), 161-180.
- Holland, Caroline.Clark, Andrew.katz, Jeanne. Peace, Sheila. (2007). *Social interactions in urban public spaces*, Bristol, UK: Policy Press.
- Khani, H. Nafar, N. (2014). *Investigate the operations, urban spaces in the social life of citizens the streets of Tehran Case Study between Revolution to Revolution Square and the street intersection between the Municipality and Rehabilitation field to field sanctuary*. Tehran:Tissa
- Knorr, Lilian. (2014).Youth and Cities Planning with Low-Income Youth and Urban Youth Cultures in New York City and Paris, *Massachusetts Institute Of Technology*.
- Madanipour, A. (2009). *Design of urban space: an inquiry into a socio-spatial process* (F.Mortezaey, Tehran, Trans.) processing and urban planning, 3rd publication.
- Madanipour, A. (2010). *Public and private spaces of the city* (F. Nourian, Trans.). ICT Publications Organization of Tehran Municipality.
- Mazandaran map. (2015). www.post.ir.
- Municipality in Ghaemshar, (2015).
- Norani, S.pourmohammadi, M.R. (2012). Women Friendly Cities: Ardabil city center, *journal environment planning*.5 (19), 181- 165.

- Pourjafar, M.R.mahmoudinejhad, H. (2009). *Urban design and social capital in urban spaces: Tahan -Hele*.
Tahan -Hele.
- Project for public space. (2014). <http://www.pps.org>.
- Rafatjah, M. (2014). *Urban and leisure spaces design. Investigate the operations, urban spaces in the social life of citizens the streets of Tehran Case Study Between Revolution to Revolution Square and the street intersection between the Municipality and Rehabilitation field to field sanctuary*. Tehran:Tissa
- Rafieian, M.Rezazadeh, R.Seifae, M.Ahmadvand, Y. (2008).Examining the Utility and Usability of Urban Public Spaces for Special Social Groups (Females): A Participatory Planning Approach (A Case Study: Nabovvat Square, Tehran) *journal Architecture and urban planning*. 1(1), 7-54.
- Rafieian, M.sifaei, M. (2005). Urban Public Spaces: Qality Review and Evalution, *Journal of Fine Arts*. (23), 35-42.
- Rastbin, S.Jafary, Y.Daram, Y.Moazezi mehrtehran, A. (2012). Research on Relationship between Environmental Qualities and Continuation of Urban Life in Public Realm. *Journal of Bagh-E-Nazar*. 9(21), 35- 44.
- References (in English)
- Rezvani,A.(2016).City spirit, city, space, urban space and the definition of spiritual attributes, *Journal of Green Architecture*,2(4),55- 79.
- Shabout, Nada (2014) Whose Space Is It? *International Journal of Middle East Studies*, 46(1'), 163- 165.
- Sharepour, M. (2014). *Analysis of public spaces trends in the city*. Tehran: Tissa.
- Sharepour,M.adeghi,A.Ahmadi,F.Ghafarisarvestani,N.Rafieian,M(2012)Recognized of Dominated Aspects of Woman Presence in Urban Public Realms (Case study of Shiraz City) *motaleate shahri*. 1(2), 71-85.
- SheikhAlhokamaei, M.A.Mirshahzadeh, Sh. (2014). The Effect of shaping the aesthetics of everyday urban spaces *space, urban, everyday life*. Tehran: Tissa.
- Shoujaei, D .Partouvi, P. (2015). Analysis of Factors Affecting the Creation and Promotion of Sociability in Public Spaces in Different Scales of Tehran City (Case studies: Two Neighborhoods and an Area in District 7 Tehran..*Journal Baghnazar*.12(34), 93-108.
- Sifae, M. (2005). *Desirability assessment urban public spaces for particular social groups (women) in the model of participatory planning, field study of prophecy (Haft hoz)*, Tarbiat Modarres University of Tehran Faculty of Arts.M.A.
- Tabari kocheksaraei, S.leghaei, H, A.hosseini, S.M. (2012). Assessment of urban parks Ghaemshahr and optimization the usability for citizens, *quarterly journal enviomental territorial planning*, (19), 75-98.
- Tabarikocheksaraei,saeid.leghaei,hasanali.hosseini,seyedMohsen.Tabarikocheksaraei,masoud.(2 012). Quantitative measurement qualitative urban parks Ghaemshahr and locating green spaces for sustainable development, *Journal of natural ecosystems of Iran*. 3(3), 27-39.
- Zahed zahedani. (2012). the Effect of City's Social Sphere on Youth Leisure Exercise with Emphasis on Social Activities: Case Study: Shiraz Municipal Youth. *Urban Sociological Studies (Urban Studies)*. 2, (30), 83-107.
- ZanabriaRuiz, L. (2015). Qualitative Studies of Young People's Quality of Life in Urban and Rural Areas, Qualitative Studies in Quality of Life, *Social Indicators Research Series*. 55, 149-178.

How to cite this article:

Shaerepour, M., Tavallaei, N., & Eslami, A. (2019). The evaluation of desirability of urban public spaces among the youth (Case study: in Ghaemshahr City). *Journal of Studies of Human Settlements Planning*, 14(3), 605-621. http://jshsp.iaurasht.ac.ir/article_667737_en.html

The Evaluation of Desirability of Urban Public Spaces Among the Youth (Case study: Ghaemshahr City)

Mahmoud Sharepour

Professor, Dep. of Social Sciences, Mazandaran university, Sari, Iran

Novin Tavallaei

Assistant Professor, Dep. of Urban Development, Mazandaran University, Sari, Iran

Asli Eslami*

MA in Social Sciences, Mazandaran university, Sari, Iran

Received: 19 May 2017

Accepted: 11 September 2019

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The main feature of a city is its public spaces, and the first criterion for judgment about cities is the quality of their public spaces. Theoretically, the public space is where that people access to it freely. One of needs' human is making connection with others so this need causes the presentation in space. A space can establish this relation is a favorable one. A good urban space must response to various needs 'human about his life space in urban. The city is not a separate element but according to lynch, we must see the city from perspective and notions of its residents. Today, urban spaces study with respect to behaviors of their users. The public spaces are sociability ones, where form social relations and it makes possible to experience the presence of others and we know their viewpoints. A recognition that is necessary for survival in human societies. Because of the most interactions are occurring in the public spaces. The public spaces consistent parts that people have physical and visual access to them. Any activity done by humans, are based on culture and the culture result regulations, customs and life styles and current methods, so behavioral patterns determine how people use urban space and how people use space. According to research conducted such as (Zabetian & Rafieian, 2008; Guascha et al, 2015; Garcia Herrera et al, 2013; and Rafieian & Khodae, 2009) individual differences, economic status, social and cultural path of socialization of individuals and Learning Patterns in the perception of the city is effective. Ali Madanipour believes that physical form and location of the city, in fact constructive and also represents a large part of social and cultural life. Public spaces are the most important part of the city. There are many indicators in measuring the quality of urban public spaces. "Public Spaces Project" (pps) is a non-profit organization who's its goal is to create and maintain public spaces planning and construction of cities with a suitable structure. Accordingly, we can evaluate four criteria: sociability, the availability and integration, user, activities and finally perspective. This study aims to assess the desirability of urban public spaces from the perspective of youth and factors affecting the assessment of the city's public spaces.

Methodology

The methodology was survey and questionnaire as instrument for data collection was used. Multistage cluster sampling was sampling method. A sample of 376 young people between the

* Corresponding Author:

Email: eslamiasli@gmail.com

ages of 29- 15 years was determined according to the last census in Ghaemshahr. This study's validity was content validity. To analysis information did by SPSS.

Results and discussion

According to information obtained about 53 percent of the respondents were female and 47 percent male, 81 percent were single and 19 percent were married. Also, 33 percent of young people between the ages of 18 to 21 and 16 percent were between the ages of 25 to 29 years. 37 percent of young people with a diploma, and 4% have a Master's degree or higher were it. About 54 percent of respondents lived in Ghaemshahr and about 11 percent habited less than 8 years finally about 42 percent of respondents were the student, 17 percent were employed and about 4 percent were housewives

Cnclusion

The purpose of present paper was to examine the experience and understanding of young people of evaluation of urban public space. The results showed that sociability, the availability and integration, user, activities and finally perspective evaluated moderate level by young people. There were significant differences between respondents to assessment of desirability of space by gender. In fact, female have more negative perspective toward desirability of urban public space. The presence in urban public spaces is inevitable and this area is respondent for daily needs, traffic, and leisure and etc. Residents in city are diverse and they are with various social, economic and cultural backgrounds such as class, age, gender. Therefore, to consider to various needs of people is necessary for urban planning and programming until it create the feeling of belong and participation in urban affairs.

Keywords: urban public spaces, Access and continuity, Comfort and Image, use and activities, sociability